

JAPONYA'NIN DIŞ DÜNYAYA AÇILMASI VE MEİJİ DÖNEMİ

Japon tarihinin yabancılarla ilk ciddi temasından, en iyi şekilde yararlanılması yollarının bulunarak gelişmenin başlatılması

1853 yılında Amiral Perry'nin "kara gemileri" Yokohoma limanına gelene kadar, Japonya'nın yabancılarla ciddi bir teması olmadı. Tarihinde, M.S. 7. yüzyılda Çinlilerle kısa süren çatışmaları görülür. Ancak, Japonlara yapılan en ciddi tehdit, Kubilay Handan geldi. Çin'i egemenliği altına alan Moğol hanı Kubilay Han 1274-1281 yılları arasında, Japonya'yı ele geçirebilmek için donanma oluşturdu. 1274'deki 30.000 kişilik kuvvetle yapılan ve anlaşılmaz bir şekilde ertesi gün geri çekilen ordu, ilerisi için Japonların tedbir almalarını sağlamıştı. Buna rağmen Büyük Larousse Ansiklopedisine göre, 1281'de Kubilay'ın ordusu Korelilerle birlikte, 140.000 kişilik güçle Kyuşu'nun kuzeyine iki noktadan çıktılar. Fakat, tam Japonları yenmek üzereyken çıkan beklenmedik bir tayfunda gemilerinin çoğu battı. Geri döndüler. (J.P. Roux ise (s.164), Kore'nin o dönemde Kubilay Hanın egemenlik alanında olduğunu yazar. Ama bu durum varit olsa bile, olayın şeklini değiştiren bir açıklama değildir.)

Japonya, çok sayıda adadan oluşan dağlık, verimsiz yerlerden müteşekkildi. Stratejik bir özelliği de yoktu. Bu nedenle Kubilay Han, Japonya'yı almaktan vazgeçti. Daha sonraki yıllarda, geniş Çin ve Orta Asya bozkırları, verimli topraklar dururken, başka hiç kimse adalar topluluğu dağlık Japonya ile ilgilenmedi.

Dolayısıyla Japonya, yüzyıllar boyu hiçbir dış temas olmadan içe kapalı yaşadı. Toprak beylerinin (daimyo) ve aristokrat bir savaşçı kastın (samurai) oluşturduğu dağınık düzenleri vardı. Merkezileşemeyen bir feodal oligarşi tarafından yönetildi. Toprak bütünlüklerinin olmayışı, çok sayıda adadan oluşmaları da merkezileşmemede etkili oldu. Karel Van Wolferen'e göre (s.41) Japonlar, devlet anlayışına ihtiyaç duymadılar. Böylece başkalarına benzemeyen karmaşık bir dilleri ve kendilerince benzersiz addettikleri kültürleri oluştu.

1853'teki yabancılarla ilk temas şokunu çabuk atlattıktan sonra, bir dış politikalarının olması gerektiğini gördüler. K.V. Wolferen'e göre (s.44) yabancıların desteğiyle oligarşik bir yönetim oluştu. Bilhassa İmparator Mutsuhito (1868-1912) döneminden itibaren yöneticiler büyük bir değişim gerçekleştirdiler. Hızlı gelişmenin olduğu Meiji (Aydın Hükümet Çağı) döneminin yaşanmasında önemli pay imparatorun idi. Bu sebeple öldükten sonra meicitenno (aydın imparator/göğün oğlu) adıyla anılmıştır. **Bu dönemde aydınlar, Japonya'nın lehine kararları cesaretle uyguladılar.** Zaman zaman yenilikleri kabul etmeyen halk ve samuraylar direndi. Bazı Japon seçkinleri de muhalefet ettiler. Aydınlar, bütün bu direnişleri kırmak için, mücadelelerinde inançlı davrandılar. Halkın direnmesini normal karşılamak gerekir. Çünkü Japonya'da çağdaşlaşma, insanlar ve halk istediği için yapılmadı. **"Devlet" buna gerek duyduğu için çağdaşlaşmaya çalışıldı.** (Aynı Osmanlı'nın son dönemleri ve Türkiye Cumhuriyeti'nin başlangıcında olduğu gibi)

Aydınların bu mücadelesi ve imparatorun da desteği işe yaradı. Japonya'nın maddi gelişmesi Avrupalı devletlerinkinden daha hızlı ve kararlı oldu. Paul Kennedy'ye göre (s.241), eğitime çok büyük önem verildi. Okur yazar sayısı hızla arttı. Takvim değiştirildi. Giyim kuşam değiştirildi. Avrupa'ninkine benzer bir bankacılık sistemi getirildi. Bilhassa İngiltere ile yaptıkları mal ithalatı anlaşmalarına, alışılmadık maddeler koydurdular. Belli bir miktar dış alım için, belli sayıda insanına İngiltere'nin ihtisas düzeyinde eğitim vermesini istediler. Subaylarını eğitim için Batılı ordu ve donanma akademilerine gönderdiler. (Japonların bu uygulamaları ile Türkiye

Cumhuriyeti'ninkiler benzer. Tek farkları, Japonların yaptıkları ithalat antlaşmalarına koydukları şartlar. Eğer Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında devletin ciddi ithalat yapabilecek kapasitesi olsaydı, belki böyle bir şart düşünülebilirdi.)

Devlet, ekonomi alanında yaptığı yatırımlarda, Japon müteşebbisleriyle ortak çalıştı. Halk da iyi çalıştı. Ancak Japonlar, kısa bir süre sonra üstünlük hevesine kapıldılar. Önce 1894 yılında, Kore için Çin ile savaştılar. Daha sonra, Ruslara karşı, İngilizlerle müttefik oldular. 1904-1905 yıllarında İngilizlerden destek alarak Mançurya'da Ruslara saldırdılar. Rusları yendiler. Japonlar, bu savaşta süngüyle öne atıldılar. Ruslar barutla ve hatta makineli tüfekle cevap verdiler. Ama sonuçta, onbinlerce Japon askeri ölmesine karşın samurai ruhu savaşı Japonlara kazandırdı. Bu olay Japon milliyetçiliğinin önemli bir zaferi oldu. **Japonlar "Güçlü ordu, zengin ülke" sloganını geliştirdiler.** Sadece yatırımlar için değil, artık ordu için de dış borç almaya başladılar.

Japonya'daki Meiji dönemindeki gelişme hakkında bilgi sahibi olmak için Paul Kennedy'nin verdiği (s.234) bazı ekonomik verilere bakmak yerinde olacaktır.

Demir-çelik üretimleri: 1890'da 0.02 milyon ton iken, 1913'te 0.25 milyon tona ulaştı. Aynı dönemde İngiltere 8 milyon tondan 7.7 milyon tona düştü. Rakamlar arasındaki fark Japonya'nın başladığı yeri göstermesi bakımından önemlidir.

Enerji tüketimleri: 1890'da 4.6 milyon metrikton iken, 1913'te 23 milyon metriktona çıktı.

Kişi başına sanayileşme düzeyleri (1900 yılında İngiltere 100 kabul edilerek) : 1880'de 9 iken 1913'te 20 oldu.

Bu gelişmeler olurken güçlü ordu kurma arzusuna kapıldılar. 1890'da 84.000 kişi olan toplam personel sayısı 1900'de 234.000, 1910'da 271.000 kişiye yükseldi. Savaş gemilerinin toplam tonajları da hızla arttı. 1880'de 15.000 ton iken, 1910'da 496.000, 1914'te 700.000 tona çıktı. Bu artış aslında gelişmelerini yavaşlattı. Ancak I. Dünya Savaşı sırasındaki şansları gelişmelerini sürdürmelerini sağladı. (Bu konuda "I. Dünya Savaşı Ve Türkler" adlı makalede daha geniş bilgi verilecektir.)

İsmail Hakkı KÜPÇÜ